

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ
“СВ.КЛ.ОХРИДСКИ”
СТОПАНСКИ ФАКУЛТЕТ

България, София 1113
Бул.”Цариградско шосе”125, бул. 3
Тел.: (+359 2) 73 83 10
Факс: (+359 2) 73 99 41
E-mail: info@feb.uni-sofia.bg

SOFIA UNIVERSITY
“ ST. KLIMENT OHRIDSKI “
FACULTY OF ECONOMICS AND
BUSINESS ADMINISTRATION
Bulgaria, Sofia 1113
125 Tzarigradsko chaussee blvd., bl. 3
Tel.: (+359 2) 73 83 10
Fax: (+359 2) 73 99 41
E-mail: info@feb.uni-sofia.bg

Наименование на учебната дисциплина Реторика	
Титуляри на курса проф.дфн Донка Александрова	
Характер на дисциплината изборна	Образователно-квалификационна степен бакалавър
Година I - ва	Семестър II -ри
Кредити – 2 кредита	Часове 30 часа лекции
Характер на обучението Редовна форма	Език на обучението Български език

Цели на курса

Курсът по реторика има ясно изразен теоретико-приложен характер. Студентите трябва да получат знания и да придобият умения да произнасят речи, да отстояват тези и контратези, да анализират словесното и невербалното поведение на партньора, да откриват грешките в реторическото общуване. Акцентите в преподаването ще бъдат поставени върху развитието на творческите способности на студентите в процеса на общуването. Теоретическата и практическата част на курса са обединени с цел да се развие у студентите вкус към красивата и убедителна публична реч.

Методите на обучение

Включват наблюдение и анализа на парламентарната, журналистическата и образователната речева практика, а също така активно участие в реални преговори, дебати, разговори около кръглата маса и други жанрове на публичната реч.

Методи на оценяване

Студентите ще бъдат оценявани по три начина:

- текуща оценка на участието на студента в реторическите анализи и дискусиите по време на учебния процес;
- разработка на курсови работи по теоретически въпроси от конспекта;
- организиране на академични дебати по актуални въпроси от социалния, политическия и културния живот на страната;

Анотация на дисциплината:

Ренесансът на реториката през XX век е в тясна връзка с преодоляването на “модерността” в европейската и американската култури и “връщането” на сетивното и подсъзнателното към сферата на познанието. Тласък за този процес е развитието на прагматиката, тази ”теория на езиковата употреба”, неформалната логика и психологията на общуването. Съвременната реторика “реставрира” философския характер на своята предшественица - древната реторика и в същото време се формира като интердисциплинарна област, включваща знания и умения от много хуманитарни науки: логика, психология, лингвистика, литературознание, театрознание, педагогика, естетика, теория на комуникацията и др.

СЪДЪРЖАНИЕ НА УЧЕБНАТА ЛИТЕРАТУРА

Тема №	Наименование на темата	Хорариум
1.	ПРЕДМЕТ НА РЕТОРИКАТА Исторически преглед: еволюция на предмета на реториката в древността, средните векове, ренесанса и съвременното. Главни представители и трудове: Аристотел, Цицерон, Квинтилиан, Хегел, Шопенхауер и др.	2
2.	ТВОРЧЕСКИЯТ ПРОЦЕС В ПУБЛИЧНАТА РЕЧ Видове комуникативни модели. Подбор на материеала и стисняване на темата. Определяне на целите. Развитие на основната идея. Подбор и развитие на подкрепящите идеи. Събиране на словесен и илюстративен материал.Организиране на речта. Репетиция и произнасяне на речта.	2
3.	ПРОФЕСИОНАЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА КОМУНИКАТОРА М.Т.Цицерон за “идеалния оратор”. Интелектуални, емоционални и поведенчески качества на оратора. Наблюдателност, проникателност, въображение и памет. Гласова партитура и ораторска пластика.	2
4.	АУДИТОРИЯТА – СЪЩНОСТ, СТРУКТУРА И ТИПОЛОГИЯ. Анализ на аудиторията: демографска характеристика, мотивация и пр. Анализ на невербалната информация, идваща от аудиторията. Типове аудитории. Аудиторията на електронните мас-медии – радио и телевизионна аудитория.	2
5.	ВЪЗПРИЕМАНЕ НА ПУБЛИЧНАТА РЕЧ Слушането и четенето – общност и различия на психическите процеси. Подбор, отношение, разбиране и запомняне. Бариери пред ефективното слушане. Тренировка на слушателското внимание.	2

6.	<p>КЛАСИФИКАЦИЯ НА РЕТОРИЧЕСКИТЕ РОДОВЕ И ВИДОВЕ</p> <p>Класификация в зависимост от: темата на обсъждането, целта на реторическото общуване, канала на комуникацията, броя на участниците и др. “Таксиномичният бяс” на реториката в различните периоди от развитието и.</p>	2
7.	<p>АНАТОМИЯ НА УБЕЖДАВАНЕТО</p> <p>Компоненти на убеждаващия процес: аксеологически, логически, психологически, лингвистичен. Цели на убеждаващата реч: да промени, усили или отхвърли становищата, вярванията и ценностите на аудиторията. Убеждаване на неутрална, “приятелска” и “неприятелска” аудитория. Опровергаване и разубеждаване.</p>	2
8.	<p>ТЕОРИЯ НА АРГУМЕНТАЦИЯТА</p> <p>Взаимоотношения между теория на аргументацията и “Новата реторика”. Идеите на А.Ричърдс, Х. Перелман, Ст. Тулмин, Г. Брутян, Х. Джонстън за реториката и теория на аргументацията..</p>	2
9.	<p>ПОДГОТОВКА НА АУДИОВИЗУАЛНИЯ ТЕКСТ</p> <p>Лични знания и опит по темата. Външни източници:1)интервюта с експерти, очевидци, политически личности и пр; 2) библиотечни източници --книги, списания, вестници, справочна литература, архивни материали; 3) електронни източници – интернет, телевизионни предавания и пр. Изработване на библиография. Водене на записки – резюме и тезис. Класификация на визуални материали.</p>	2
10.	<p>ОРГАНИЗИРАНЕ НА ПУБЛИЧНАТА РЕЧ</p> <p>Теории за структурирането на публичната реч. Организиране на материала по различни принципи: тематичен, хронологичен, причинно-следствен, пространствен, проблем-решение и др. Субординиране на второстепенния материал. Едностранно и двустранно представяне на проблема. Градация на силните и слабите аргументи.</p>	2
11.	<p>ОРАТОРСКИ СТИЛ</p> <p>Място на ораторския стил в типологията на стиловете. Стилът на устната и писмената реч. Ефективност на употребата на думите – синоними, омоними, пароними, антоними и пр. Чуждици и стереотипи. Драматургичен ефект на публичната реч. Ролята на паузата. Реторически анализ на чужди и собствени публични речи.</p>	2

12.	КАЧЕСТВА НА ПУБЛИЧНАТА РЕЧ Правилност, конкретност, еднозначност, оригиналност, точност, простота. Приложение на реторическите тропи и фигури като аргументативни модели.	2
13.	ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПУБЛИЧНАТА РЕЧ Репетиране на публичната реч. Използване на аудиовизуална техника. Самоанализиране на записа от изпълнението. Методи на произнасяне на публичната реч – четене от ръкописа, говорене по бележки, говорене по памет, импровизация.	2
14.	КИНЕСИКА И ПРОКСЕМИКА Роля на невербалната комуникация: зрителният контакт, позата, жестовете, пространственото решение на реторическото общуване.	2
15.	РЪКОВОДСТВО И УЧАСТИЕ В ДЕЛОВИ СЪБИРАНИЯ Организиране и ръководство на заседания, събрания, “утринници”, “седмичници” и пр. Специални форми на реторическо общуване: ритуали, церемонии, аспекти на дипломатическия протокол, поздравителни адреси, възпоменателни тържества, годишнини, тостове, промоции на книги, откриване на изложби и пр.	2

Основна литература:

1. АЛЕКСАНДРОВА, Д., *Метаморфози на реториката през XX век*, Унив. Изд. “Св. Кл. Охридски”, С., 2006;
2. Лекции по реторика, Съст. С. 1978, 1980 г.;
3. Античните извори на реториката, С. 1984 г.;
4. Проблеми на реториката, С. 1985 г.;
5. Учебник по реторика, съавт. С. 1987 г.;
6. Хрестоматия по реторика, С. 1997 г.;
7. Теория и история на устната и писмената комуникация, Съавт. С., 1997 г.;
8. Слово и демокрация, Съст. 1998 г.;
9. Етнокултурен диалог на Балканите, Съст. С. 2001 г.
10. Хаим Перелман и неговата “Нова реторика” или трактат по аргументация, сп. *Философски алтернативи*, 3-4, 1999 г.
11. АНДРЕЕВА, Л. *Социалното познание и междуличностното взаимодействие*, С. 1998 г.
12. АНТЪНИ, Р. *Изкуството да бъдем суперубедителни*, 1994 г.
13. АПОСТОЛОВА, Г., *Убеждаващата комуникация*, С. 1999 г.
14. БАРТ, Р. *Разделението на езиците*, С. 1995 г.
15. *БЕСЕДИ ПО РЕТОРИКА*, Авторски колектив, С. 1986 г.
16. БРУТЯН, Г.А., *Аргументация*, Ереван, 1984.
17. БРУТЯН, Г.А., *Философские проблемы аргументации*, Ереван 1986.

18. ВАСИЛЕВ, К. Красноречието (Аспекти на реториката), С. 1989.
19. ВЕДЪР, Й. Ораторите се създават, С. 1980 г.,
20. ВЕДЪР, Й. Популярна реторика, С.1984 г.
21. ВЕДЪР, Й. Фрагменти от лекциите за специализанти по реторика и ораторско изкуство, С. 1992 г.
22. ВЕДЪР, Й. Реторика и ораторско майсторство, С.2000 г.
23. ГАНЕВ, Г. Парламентарен говор и безмълвие, С. 2000 г.
24. ДЕЙКОВ, А., Логическото, 1978 г.
25. ДЖОНЕВ, С. и ЕВА ИЛИЕВА, Психологически аспекти на словесното въздействие, С. 1985 г.
26. ДЮБУА, Ж., Ф. ЕДЕЛИН, Ж.-М.КЛИНКЕНБЕРГ и др., "Общая риторика", Изд. "Прогресс", Москва, 1986.
27. МАВРОДИЕВА, ИВ. Парламентарното красноречие в България – XVIII, XIX и XX ОНС, С. 2001 г.
28. МАВРОДИЕВА- ГЕОРГИЕВА, ИВ. Ораторът Александър Стамболийски, С. 1992 г.
29. ПАВЛОВ, Д., Я. ТОЦЕВА, Педагогическа реторика, С. 2000 г.
30. ПЕРЕЛМАН, Х., Философия и реторика, сп. Философска мисъл, 1982 г. кн. 7.
31. ПИЗ, Аллан, Езикът на тялото, С. 2000 г.
32. ПОПОВА, СН. Радиокомуникация, С. 1997 г.
33. ПОПОВА, В. "Българската стилистика до 50 година на 20 век", С., 1994.
34. РАДЕВА, В. "Реторика ", С., 2000.
35. РИКБОР, П., Живата мегафора, С. 1994 г.
36. РИКБОР, П., От текста към действието, С., 2000 г.
37. РУМЕНЧЕВ, В. " Христоматия на ораторската реч", С., 1984.
38. РУМЕНЧЕВ, В "Реторически класификации", С., 1998.
39. РУМЕНЧЕВ, В "Невербална комуникация в публичната реч и деловото общуване, Унив. Изд. С., 2006;
40. САПАРЕВ, О. Литературната комуникация, Пловдив, 1994 г.
41. СТЕФАНОВ, В., Логика, Унив. изд. , С. 1995 г.
42. ТОДОРОВ, Ц. "Семеотика. Реторика. Стилистика.", С., 2000
43. ТУЛМИН, СТ., Космополис, Изд. Калъс, С., 1994 г.
44. ХАРИЗАНОВА, Оля, Парламентарна реторика, С. 2001 г.
45. ХАРИЗАНОВА, Оля, Парламентарната реторика на българския преход, С. 2000 г.

Допълнителна литература

1. BEEBE, ST., SUSAN BEEBE, Interpersonal Communication, Allyn and Bacon, USA, 1996.
2. BOOTH, W. , The Rhetoric of Fictionq Penguin Books, 1987.
3. BRANDT, W., The Rhetoric of Argumantation, New York, 1978.
4. CAMPBELL, G., The Philosophy of Rhetoric, Carbondale and Edwardsville, 1991.

5. FOSS, K, K. FOSS & R. TRAP, Contemporary Perspectives on Rhetoric, Waveland Press, Inc. Illinois, 1991.
6. KRAUS, J. Retorika v evropske kulture, Academia Praha, 1998.
7. MEYER, M., Rhetoric, Language and Reason, The Pensilvania State University, 1994.
8. MISTRİK, J. Retorika, Slovenske Pedagogicke Nakladatel'stvo, Bratislava, 1980.
9. PERELMAN, Ch., The New Rhetoric and the Humanities, D. Reidel Publishing Company, Dordrecht: 1979.
10. PERELMAN, Ch., L'empire rhetorique, Rhetorique et argumentation, Librairie Philosophique, J. Vrin, Paris, 1977.
11. PERELMAN, Ch. , L. Olbrechts – Tyteca, The New Rhetoric: A Treatise on Argumentation. Univ. of Notre Dame, Paris, 1969.
12. PERELMAN, Ch., Rhetoric and Politics, in Philosophy and Rhetoric, Vol 17, № 3, 1984.

Изготвил програмата:
Доц. д.ф.н. Донка Александрова